

OGÓLNE WARUNKI UBEZPIECZENIA PZU UPRAWY

ustalone uchwałą nr UZ/235/2019 Zarządu Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej z dnia 2 września 2019 r. ze zmianami ustalonymi uchwałą Zarządu Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej nr UZ/207/2020 z dnia 14 lipca 2020 r.

Informacje, o których mowa w art. 17 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej:

Rodzaj informacji	Numer jednostki redakcyjnej wzorca umowy
Przesłanki wypłaty odszkodowania i innych świadczeń	Postanowienia wstępne: § 1 ust. 6, § 2; Ubezpieczenia dotowane: § 3 ust. 1–4; Ubezpieczenia niedotowane: § 4; Ubezpieczenia niedotowane upraw rolnych w szklarniach i tunelach foliowych: § 5; Ubezpieczenia niedotowane środków do produkcji roślin (nakładów) poniesionych na uprawę roślin: § 6; Postanowienia wspólne: § 7 ust. 1–4, § 10–12, § 15 ust. 1–3, § 16, § 17 ust. 1–3, § 18–20, § 22, § 24.
Ograniczenia oraz wyłączenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń uprawiające do odmowy wypłaty odszkodowania i innych świadczeń lub ich obniżenia	Postanowienia wstępne: § 1 ust. 6, § 2; Ubezpieczenia dotowane: § 3 ust. 5 i 6; Ubezpieczenia niedotowane upraw rolnych w szklarniach i tunelach foliowych: § 5 ust. 10 i 11; Niedotowane ubezpieczenie środków do produkcji roślin (nakładów) poniesionych na uprawę roślin: § 6; Postanowienia wspólne: § 7 ust. 5, § 10–12, § 15 ust. 4, § 16 ust. 3, § 17 ust. 4, § 18 ust. 2 i 3, § 22, § 24, § 25 ust. 3.

ROZDZIAŁ I

POSTANOWIENIA WSTĘPNE

PRZEPISY OGÓLNE

§ 1

1. Niniejsze ogólne warunki ubezpieczenia PZU Uprawy, zwane dalej „OWU”, mają zastosowanie do umów obowiązkowego ubezpieczenia upraw rolnych i umów dobrowolnego ubezpieczenia upraw rolnych objętych dopłatami, zwanych dalej „ubezpieczeniami dotowanymi”, oraz do umów ubezpieczenia upraw rolnych nieobjętych dopłatami, zwanych dalej „ubezpieczeniami niedotowanymi”, zawieranych z osobami fizycznymi, osobami prawnymi albo jednostkami organizacyjnymi nie będącymi osobami prawnymi. Umowy ubezpieczeń dotowanych zawierane są przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółkę Akcyjną, zwaną dalej „PZU SA”, na podstawie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich z dnia 7 lipca 2005 r.
2. Umowa ubezpieczenia upraw rolnych może być zawarta również na cudzy rachunek. W przypadku zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek (na rachunek ubezpieczonego), PZU SA może podnieść zarzut mający wpływ na odpowiedzialność PZU SA również przeciwko ubezpieczonemu. Ubezpieczony może żądać, by PZU SA udzielił mu informacji o postanowieniach zawartej umowy ubezpieczenia oraz OWU w zakresie, w jakim dotyczą jego praw i obowiązków.
3. W porozumieniu z ubezpieczającym do umowy ubezpieczenia mogą być wprowadzone postanowienia dodatkowe lub odbiegające od ustalonych w OWU.
4. W razie wprowadzenia do umowy ubezpieczenia postanowień dodatkowych lub odbiegających, OWU mają zastosowanie w zakresie nieuregulowanym tymi postanowieniami.
5. PZU SA zobowiązany jest przedstawić ubezpieczającemu różnicę między treścią umowy ubezpieczenia a OWU w formie pisemnej przed zawarciem umowy ubezpieczenia. W razie niedopełnienia tego obowiązku PZU SA nie może powoływać się na różnicę niekorzystną dla ubezpieczającego lub ubezpieczonego. Przepisu nie stosuje się do umów ubezpieczenia zawieranych w drodze negocjacji.
6. W sprawach nieuregulowanych w OWU lub w umowie ubezpieczenia mają zastosowanie odpowiednie przepisy kodeksu cywilnego oraz inne stosowne przepisy prawa polskiego.

DEFINICJE

§ 2

1. Przez użyte w OWU określenia rozumie się:
  - 1) **dziatka ewidencyjna** – ciągły obszar gruntu, położony w granicach jednego obrębu, jednorodny pod względem prawnym, wydzielony z otoczenia za pomocą linii granicznych, oznaczony numerem;
  - 2) **dziatka rolna (pole)** – zwarty obszar gruntu rolnego, na którym jest prowadzona jedna uprawa rolna, wchodzący w skład gospodarstwa rolnego, oznaczony numerem dziatki ewidencyjnej lub numerami działek ewidencyjnych;
  - 3) **franszja integralna (warunkowa)** – wyłączenie odpowiedzialności PZU SA za szkody nie przekraczające ustalonego w umowie ubezpieczenia procentu szkody w plonie głównym powstałe na działce rolnej (polu) lub jej części;
  - 4) **franszja reducyjna (bezwarunkowa)** – ustalona w umowie ubezpieczenia procentowo w stosunku do sumy ubezpieczenia kwota, o którą pomniejszane jest odszkodowanie;
  - 5) **gospodarstwo rolne** – obszar gruntów sklasyfikowanych w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrezwione i zakrzewione na użytkach rolnych, o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza, a także obszar takich gruntów, niezależnie od powierzchni, jeżeli jest prowadzona na nim produkcja rolna, stanowiąca dział specjalny produkcji rolnej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych;

- 6) **karencja** – okres liczony od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia, w którym PZU SA nie udziela ochrony ubezpieczeniowej i za który nie przysługuje PZU SA składka ubezpieczeniowa;
- 7) **normy do ustalania wysokości szkód w uprawach** – zbiór norm do ustalania wysokości szkody, które są dostępne na stronie internetowej PZU SA;
- 8) **okres ubezpieczenia** – okres na jaki zawarto umowę ubezpieczenia (formalny okres ubezpieczenia);
- 9) **okres odpowiedzialności** – ustalony w OWU w ramach okresu ubezpieczenia okres, w którym zajęcie wypadku ubezpieczeniowego powoduje odpowiedzialność PZU SA za szkody powstałe wskutek tego wypadku ubezpieczeniowego (okres udzielanej ochrony ubezpieczeniowej – materialny okres ubezpieczenia);
- 10) **okuliczają** – metoda wegetatywnego rozmnażania drzew, krzewów owocowych i ozdobnych polegająca na przeszczipieniu tylko samego oczka (pąka liściowego) lub oczka z niewielkim fragmentem pędu z odmiany szlachetnej na pęd podkładki;
- 11) **opad naturalny owoców** – opadanie owoców wskutek procesów fizjologicznych niewywołane czynnikami atmosferycznymi; w szczególności dotyczy to tzw. opadu świętojańskiego lub przejrzenia owoców;
- 12) **plon handlowy** – część plonu głównego przeznaczona na sprzedaż lub użytek własny z uwzględnieniem klas jakościowych;
- 13) **plon główny** – części użytkowe roślin uprawnych z danego pola stanowiące główny kierunek produkcji;
- 14) **pozostałość** – plon możliwy do zbioru i sprzedaży po wystąpieniu szkody i zmiany kierunku produkcji po szkodzie; w szczególności jako pozostałość należy rozumieć owoce i warzywa (w tym w uprawie pęczkowej), które ze względu na wystąpienie szkody nie nadają się do sprzedaży jako owoce konsumpcyjne i warzywa (w tym w uprawie pęczkowej), ale stanowią plon handlowy jako owoce, warzywa nadające się do wykorzystania np. w przetwórstwie (tzw. owoce, warzywa przemysłowe przeznaczone na produkcję soków, przecierów itp.);
- 15) **producent rolny** – osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, w której posiadaniu lub współposiadaniu jest gospodarstwo rolne, prowadząca działalność rolniczą, o której mowa w art. 4 ust. 1 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009 (Dz. Urz. UE L z 20.12.2013 Nr 347, str. 608, zwanym dalej rozporządzeniem nr 1307/2013);
- 16) **rozpozeczenie wiosennej wegetacji** – okres kiedy na skutek wzrostu temperatury średniodobowej powyżej 5°C rośliny zaczynają rosnąć i rozwijać się, co objawia się pojawieniem świeżej zieleni;
- 17) **składka** – składka ubezpieczeniowa w kwocie należnej PZU SA z tytułu udzielanej ochrony ubezpieczeniowej w okresie odpowiedzialności;
- 18) **suma ubezpieczenia** – kwota stanowiąca górną granicę odpowiedzialności PZU SA za szkody powstałe w okresie odpowiedzialności;
- 19) **szkoda całkowita** – szkoda równa albo przekraczająca procent szkody ustalony dla danej uprawy rolnej na zasadach określonych w § 2 ust. 5 i 6; w przypadku szkód w zakresie ryzyka ujemnych skutków przezimowania za szkodę całkowitą uważa się również szkodę, gdy suma wyodrębnionych uszkodzonych powierzchni części działki rolnej (pola) wynosi co najmniej 70% całkowitej powierzchni działki rolnej (pola);
- 20) **szkoda częściowa** – szkoda inna niż całkowita ustalana w oparciu o normy obowiązujące w PZU SA, przy wyliczeniu której uwzględnia się koszty zaoszczędzone (nieponiesione) tj. koszty zbioru, transportu, sortowania, przechowywania, pakowania, dosuszania, sprzedaży ubezpieczonych upraw rolnych; w przypadku szkód w zakresie ryzyka ujemnych skutków przezimowania szkodą częściową jest szkoda całkowita na wydzielonej części działki rolnej (pola);
- 21) **szkoda wtórna** – szkoda, która powstała po raz kolejny w tej samej uprawie rolnej w czasie jednego okresu wegetacyjnego i tego samego okresu odpowiedzialności;

- 22) **teledektcja** – metoda ustalenia stanu lub zagegzczenia upraw rolnych bez fizycznej obecności przedstawiciela PZU SA na polu, polegająca na analizie wskaźników wegetacyjnych roślin pozyskanych za pomocą zdjęć lotniczych lub satelitalnych;
- 23) **ubezpieczający** – osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nie będąca osobą prawną zawierająca z PZU SA umowę ubezpieczenia z zastosowaniem OWU;
- 24) **ubezpieczony** – posiadacz upraw rolnych objętych ubezpieczeniem;
- 25) **udział własny (udział ubezpieczonego w szkodzie)** – ustalona procentowo w umowie ubezpieczenia część szkody, o którą pomniejszane jest odszkodowanie; ma zastosowanie w szkodach częściowych i w szkodach całkowitych;
- 26) **uprawa zastępcza** – rośliny, które zostały zasiane lub zasadzone w miejscu uprawy rolnej, na której stwierdzono szkodę całkowitą; za roślinę zastępczą nie uważa się roślin poplonowych;
- 27) **wypadek ubezpieczeniowy** – uszkodzenie uprawy rolnej na skutek wystąpienia ryzyka objętego ochroną w ramach umowy ubezpieczenia;
- 28) **zbiór pęczkowy** – zbiór warzyw w takiej fazie rozwoju, gdy plonem handlowym jest zarówno część nadziemna, jak i podziemna roślin.

2. Szkody spowodowane przez:

- deszcz nawalny** – oznaczają szkody powstałe wskutek deszczu o współczynniku wydajności o wartości co najmniej 4; w przypadku braku możliwości ustalenia tego współczynnika bierze się pod uwagę stan faktyczny i rozmiar szkód w miejscu ich powstania, świadczące wyraźnie o działaniach deszczu nawalnego;
- grad** – oznaczają szkody powstałe wskutek opadu atmosferycznego składającego się z bryłek lodu;
- huragan** – oznaczają szkody powstałe w wyniku działania wiatru o prędkości nie mniejszej niż 24 m/s, którego działanie wyrządza masowe szkody; pojedyncze szkody uważa się za spowodowane przez huragan, jeżeli w najbliższym sąsiedztwie stwierdzono działanie huraganu;
- eksplozję** – oznaczają szkody powstałe w wyniku gwałtownej zmiany stanu równowagi układu z jednoczesnym wywołaniem się gazów, pyłów lub pary, wywołane ich właściwością rozprężenia się; w odniesieniu do naczyń ciśnieniowych i innych tego rodzaju zbiorników warunkiem uznania szkody za spowodowaną eksplozją jest, aby ściany tych naczyń i zbiorników uległy rozdarciu w takich rozmiarach, iż wskutek ujęcia gazów, pyłów, pary lub cieczy nastąpiłyby nagle wyrównanie ciśnienia; za spowodowane eksplozją uważa się również szkody powstałe wskutek implozji, polegające na uszkodzeniu zbiornika lub aparatu próżniowego ciśnieniem zewnętrznym;
- lawinę** – oznaczają szkody powstałe wskutek gwałtownego zsuwania się lub staczania ze zboczy górskich lub podgórskich mas śniegu, lodu, skał, kamieni, ziemi lub błota;
- obsunięcie się ziemi** – oznaczają szkody spowodowane przez zapadanie się ziemi oraz usuwanie się ziemi, z tym że za szkody spowodowane przez:
  - zapadanie się ziemi – uważa się szkody powstałe wskutek obniżenia się terenu z powodu zawałenia się podziemnych wólnych przestrzeni w gruncie;
  - usuwanie się ziemi – uważa się szkody powstałe wskutek ruchów ziemi na stokach;
- ogień** – oznaczają szkody powstałe w wyniku działania ognia, który przedostał się poza palenisko lub powstał bez paleniska i rozszerzył się o własnej sile w następstwie zdarzenia losowego lub działalności człowieka;
- piorun** – oznaczają szkody będące następstwem wyładowania atmosferycznego pozostawiającego bezporne ślady tego zdarzenia;
- powódź** – oznaczają szkody powstałe wskutek:
  - zalania terenów w następstwie podniesienia się poziomu wód płynących lub stojących,
  - zalania terenów wskutek deszczu nawalnego,
  - splywu wód po zboczach lub stokach na terenach górskich i podgórskich;
- przymrozki wiosenne** – oznaczają szkody spowodowane przez obniżenie się temperatury poniżej 0°C, w okresie od dnia

15 kwietnia do dnia 30 czerwca, polegające na całkowitym lub częściowym zniszczeniu roślin lub całkowitej utracie plonu lub jego części;

- suszę** – oznaczają szkody spowodowane wystąpieniem, w dowolnym sześciodekadowym okresie od dnia 21 marca do dnia 30 września, spadku klimatycznego bilansu wodnego poniżej wartości określonej dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb;
- ujemne skutki przezimowania** – oznaczają szkody spowodowane wymarzeniem, wymoknięciem, wyprzieniem, wysmaleniem lub wysadzeniem roślin, w okresie od dnia 1 grudnia do dnia 30 kwietnia, polegające na całkowitym lub częściowym zniszczeniu roślin lub całkowitej utracie plonu lub jego części;
- upadek pojazdu powietrznego** – uważa się szkody powstałe wskutek katastrofy lub przymusowego lądowania samolotu silnikowego, bezsilnikowego lub innego obiektu latającego, a także spowodowane upadkiem ich części lub przewożonego bagażu.

ROZDZIAŁ II

UBEZPIECZENIA DOTOWANE

§ 3

- Na podstawie OWU ubezpieczeniem mogą być objęte następujące uprawy rolne należące do producenta rolnego:
  - zboża;
  - kukurydza;
  - rzepak;
  - rzepik;
  - ziemniaki;
  - buraki cukrowe;
  - chmiel;
  - tytoń;
  - warzywa gruntowe;
  - drzewa i krzewy owocowe;
  - truskawki;
  - rośliny strączkowe.
- Umowa ubezpieczenia obejmuje plon główny, przy czym za plon główny uznaje się w przypadku:
  - buraków cukrowych – korzenie buraka;
  - kukurydzy przeznaczanej na paszę – kolby i nadziemne części rośliny;
  - zbóż, rzepaku, rzepiku, kukurydzy przeznaczanej na ziarno – ziarno lub nasiona;
  - ziemniaków – bulwy;
  - warzyw gruntowych – części warzyw gruntowych przeznaczane do konsumpcji;
  - drzew i krzewów owocowych oraz truskawek – owoce lub całe nasadzenia;
  - chmielu – szyszki;
  - tytoniu – liście;
  - roślin strączkowych – nasiona.
- Obowiązkowym ubezpieczeniem dotowanym mogą zostać objęte uprawy rolne wymienione w ust. 1 od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez: grad, przymrozki wiosenne, ujemne skutki przezimowania, powódź oraz suszę.
- Dobrowolnym ubezpieczeniem dotowanym mogą zostać objęte uprawy rolne wymienione w ust. 1 od ryzyka wystąpienia szkód spowodowanych przez: deszcz nawalny, huragan, lawinę, obsunięcie się ziemi, piorun.
- W umowie ubezpieczenia dotowanego, z wyłączeniem ryzyka suszy, zastosowanie ma udział własny (udział ubezpieczonego w szkodzie) wynoszący 10% wysokości szkody. Udział własny (udział ubezpieczonego w szkodzie) może zostać znieiony na wniosek ubezpieczającego za zapłatą dodatkowej składki.
- W umowie ubezpieczenia dotowanego dotyczącego ryzyka suszy zastosowanie ma franszyza redukcji (bezwarunkowa) w wysokości ustalonej w umowie ubezpieczenia i wynoszącej: 20%, 25% albo 30% sumy ubezpieczenia.
- Jeżeli po zawarciu umowy ubezpieczenia dotowanego, posiadanie gospodarstwa rolnego przeszło na innego producenta rolnego, prawa

i obowiązki wynikające z umowy ubezpieczenia przechodzą na tego producenta. Umowa ubezpieczenia ulega rozwiązaniu z upływem okresu, na który została zawarta, chyba że producent rolny obejmujący gospodarstwo rolne w posiadanie wypowie ją przed upływem 30 dni od dnia objęcia gospodarstwa rolnego w posiadanie, składając oświadczenie w tym zakresie. W przypadku wypowiedzenia umowy ubezpieczenia rozwiązuje się ona z upływem 30 dni następujących po dniu objęcia gospodarstwa rolnego w posiadanie.

ROZDZIAŁ III

UBEZPIECZENIA NIEDOTOWANE

§ 4

1. Na podstawie OWU ubezpieczeniem mogą być objęte następujące rośliny:
  - 1) zboża (w tym słoma);
  - 2) okopowe, w tym okopowe przemysłowe i pastewne;
  - 3) pastewne;
  - 4) oleiste (w tym słoma);
  - 5) ozdobne;
  - 6) sadownicze;
  - 7) strączkowe;
  - 8) włókniście;
  - 9) zielarskie;
  - 10) trawy;
  - 11) warzywa gruntowe;
  - 12) inne niż wymienione w pkt 1–11.
2. Plony roślin wieloletnich mogą być objęte ubezpieczeniem tylko w latach ich plonowania.
3. Drzewa i krzewy owocowe w szkółkach mogą być objęte ubezpieczeniem w następnym roku po ich okulizacji.
4. Ubezpieczeniem mogą zostać objęte:
  - 1) rośliny uprawne lub ich plon główny – od gradobicia i powodzi;
  - 2) rośliny uprawne jednoroczne wysiewane lub wysadzone do gruntu na wiosnę – od przymrozków wiosennych;
  - 3) rośliny uprawne ozime lub ich plon główny – od ujemnych skutków przezimowania lub od przymrozków wiosennych;
  - 4) rośliny wieloletnie, w tym rośliny w szkółkach – od ujemnych skutków przezimowania;
  - 5) plon główny chmielu, tytoniu oraz kukurydzy uprawianej na ziarno – od huraganu;
  - 6) plon główny tytoniu, ziół i chmielu w procesie technologicznego suszenia, a plon główny zbóż, w tym kukurydzy i roślin olejistych w okresie dojrzałości i zbioru do momentu złożenia w miejscu składowania – od ognia;
  - 7) trawy łąk i pastwisk o wysokiej i średniej wartości pastewnej – od powodzi;
  - 8) owoce drzew i krzewów owocowych – od gradobicia, przymrozków wiosennych oraz powodzi;
  - 9) drzewa i krzewy owocowe w szkółkach – od gradobicia i powodzi.

UBEZPIECZENIA NIEDOTOWANE UPRAW ROLNYCH W SZKŁARNIACH I TUNELACH FOLIOWYCH

§ 5

1. Na podstawie OWU ubezpieczeniem mogą być objęte rośliny lub ich plon główny, które uprawiane są w szklarniach lub tunelach foliowych o charakterze trwałym i wyposażonych w instalacje lub urządzenia ogrzewające.
2. Warunkiem zawarcia umowy ubezpieczenia jest określenie:
  - 1) obiektu (szklarni, tunelu foliowego), w których prowadzona jest zgłoszona do ubezpieczenia uprawa danego gatunku, z zastrzeżeniem ust. 10;
  - 2) przedmiotu ubezpieczenia:
    - a) plon główny (z uwzględnieniem plonu roślin plonujących kilkakrotnie),
    - b) rośliny.
3. PZU SA odpowiada za szkody powstałe wskutek:

- 1) zdarzeń losowych w postaci: gradu, huraganu, powodzi, ognia, pioruna, eksplozji, upadku pojazdu powietrznego, lawiny, obsunięcia się ziemi oraz
- 2) wymarznienia, które wystąpiło w wyniku:
  - a) uszkodzenia szklarni lub tunelu foliowego wskutek zdarzeń losowych wymienionych w pkt 1,
  - b) niezależnych od ubezpieczonego przetrw w dostawach czynnika grzewczego do instalacji i urządzeń grzewczych.
4. Za szkody wyrządzone przez zdarzenia losowe określone w ust. 3 pkt 1 uważa się szkody w uprawianych roślinach lub ich plonach spowodowane bezpośrednio działaniem tych zdarzeń bądź powstałe w ich następstwie uszkodzenia budynku szklarni lub tunelu foliowego.
5. Za wymarznienia powstałe w szklarniach oraz tunelach foliowych uważa się szkody spowodowane obniżeniem temperatury powodującym całkowite zniszczenie roślin lub całkowitą utratę części lub całego ich plonu.
6. Ubezpieczenie obejmuje:
  - 1) przy szkodach spowodowanych przez zdarzenia losowe – ilościowe ubytki i straty jakościowe w plonach;
  - 2) przy szkodach spowodowanych wymarznieniem – ilościowe ubytki plonów.
7. Umowę ubezpieczenia upraw w szklarniach i tunelach foliowych zawiera się na okres 12 miesięcy, przy czym okres odpowiedzialności rozpoczyna się od wejścia roślin wysianych lub wysadzenia rozsady, a kończy się z chwilą zebrania plonów.
8. W umowie ubezpieczenia określa się dane dotyczące upraw rolnych – oddzielenie dla każdego rodzaju roślin w poszczególnych szklarniach lub tunelach foliowych oraz podaje się areal uprawy rolnej w ha lub w m² albo ilość roślin.
9. Podstawę ustalenia sumy ubezpieczenia stanowią:
  - 1) powierzchnia lub ilość zgłoszonej do ubezpieczenia uprawy szklarniowej lub w tunelu;
  - 2) ustalona w umowie ubezpieczenia wysokość plonu lub jego wartość;
  - 3) ceną jednostkowa plonu podana w umowie ubezpieczenia;
  - 4) liczba nasadzeń ubezpieczonej uprawy rolnej.
10. W ubezpieczeniu upraw rolnych w szklarniach i tunelach foliowych wysokość szkody ustala się oddzielnie w każdym obiekcie. W przypadku nieubezpieczenia wszystkich upraw rolnych danego gatunku i jednoczesnego braku wskazania, w którym z obiektów uprawa rolna danego gatunku została ubezpieczona stosownie do postanowienia ust. 2, należne odszkodowanie pomniejsza się o procent, w jakim pozostaje areal/powierzchnia nieubezpieczonej uprawy rolnej w ubezpieczonym obiekcie do łącznej powierzchni uprawy rolnej danego gatunku, uprawianej w szklarniach lub tunelach foliowych przez ubezpieczonego.
11. Za podstawę do obliczania wysokości szkody w uprawach rolnych w szklarniach i tunelach foliowych przyjmuje się:
  - 1) określoną zgodnie z postanowieniami ust. 9 sumę ubezpieczenia;
  - 2) określony w procentach stopień zmniejszenia wydajności lub wartości plonu wskutek szkody, a w przypadku roślin, których plony zbierane są sukcesywnie w miarę dojrzewania – zmniejszoną o ilość (wartość) plonu zebranego przed szkodą;
  - 3) jeżeli uprawa rolna jest nasadzana kilkakrotnie w okresie ubezpieczenia to wysokość szkody określa się w stosunku do tego nasadzenia, którego dotyczy zdarzenie losowe będące przyczyną szkody.

UBEZPIECZENIA NIEDOTOWANE ŚRODKÓW DO PRODUKCJI ROŚLIN (NAKLADÓW) PONIESIONYCH NA UPRAWĘ ROŚLIN

§ 6

1. Na podstawie OWU ubezpieczeniem mogą być objęte nakłady poniesione na założenie i utrzymanie upraw rolnych tj. materiał siewny, nawozy, środki ochrony roślin.
2. Ubezpieczeniem mogą być objęte szkody spowodowane przez: grad, powódź, ogień, przymrozki wiosenne oraz ujemne skutki przezimowania.
3. Sumę ubezpieczenia nakładów stanowi wartość poniesionych i planowanych do poniesienia nakładów na uprawy rolne przyjęte do ubezpieczenia.

4. PZU SA odpowiada za szkody całkowite powstałe w nakładach poniesionych na założenie upraw rolnych wymienionych w umowie ubezpieczenia, spowodowane ryzykami objętymi ochroną ubezpieczeniową, polegające na zniszczeniu roślin w takim stopniu, który zgodnie z zaleceniami agrotechnicznymi dla danej uprawy rolnej powoduje konieczność zaorania całej plantacji lub jej części nie mniejszej niż 1 ha lub równej co najmniej 10% ogólnej powierzchni działki rolnej (pola), na której wystąpiła szkoda.
5. W razie powstania szkody ubezpieczonemu przysługuje odszkodowanie w wysokości odpowiadającej wartości zużytych i udokumentowanych imienną fakturą zakupu poniesionych nakładów, nie wyższe jednak niż suma ubezpieczenia.

ROZDZIAŁ IV

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ZAKRES UBEZPIECZENIA

§ 7

1. Ubezpieczenie od szkód wyrządzonych przez:

- 1) gradobicie i powódz obejmuje:
  - a) ilościowe ubytki plonów w ubezpieczonych uprawach rolnych,
  - b) straty jakościowe w owocach roślin sadowniczych, truskawkach, chmielu, tytoniu, słomie roślin włóknistych, wiklinie oraz w jadalnych częściach warzyw,
  - c) zniszczenie lub zmniejszenie wartości roślin nie plonujących, takich jak: drzewa i krzewy (z wyłączeniem szkótek), rozsada roślin i kwiatów,
  - d) całkowite zniszczenie roślin w szkótkach;
- 2) ogień, przymrozki wiosenne, ujemne skutki przezimowania oraz suszę obejmuje ilościowe ubytki plonów;
- 3) deszcz nawałny, huragan, lawinę, obsunięcie się ziemi, piorun, obejmuje ilościowe ubytki plonów, a w odniesieniu do upraw chmielu, tytoniu, owoców i przeznaczonych na spożycie nadziemnych części warzyw gruntowych – także straty jakościowe.

2. Szkodę powstałą wskutek ryzyk określonych w ust. 1 stanowią:

- 1) dla przymrozków wiosennych – uszkodzenie całych roślin lub ich części polegające na uszkodzeniu błon komórkowych wskutek zamarzania i rozmarzania soku komórkowego w tkankach roślin;
- 2) dla gradu – uszkodzenie roślin lub ich części polegające na: całkowitym zniszczeniu całych roślin lub częściowym ścięciu i złamaniu łodyg, zniszczeniu liści, uszkodzeniu organów generatywnych, oعتkowaniu;
- 3) dla ujemnych skutków przezimowania – zniszczenie roślin polegające na ich brunatnieniu, gniciu, zerwaniu części nadziemnej od korzenia, ubytku blaszki liściowej i masy korzenia, rozsadzenia tkanek rośliny wskutek zmian turgoru, wysychaniu na skutek mroźnych wiatrów;
- 4) dla suszy – uszkodzenie roślin lub ich części polegające na nieodwracalnej utracie turgoru w komórkach roślin (wiednięciu), wysychaniu i obumieraniu całych roślin lub ich części, przyspieszonym dojrzewaniu;
- 5) dla powodzi – uszkodzenie roślin lub ich części polegające na: wygniciu, zółknięciu, zamuleniu, wypłukaniu z podłoża lub wyrwaniu;
- 6) dla deszcza nawałnego – wyrwanie roślin lub nasion z naturalnego podłoża lub ich wypłukanie wraz z wierzchnią warstwą gleby oraz zamulenie roślin lub zaskorupienie uniemożliwiające wschody, złamania, trwałe zgięcia lub pęknięcia roślin lub wybicia ziarna;
- 7) dla huraganu – wyrwanie roślin z naturalnego podłoża, złamanie, naderwanie, oderwanie, pęknięcie lub trwałe zgięcie, wyrwanie, wybicia ziarna;
- 8) dla ognia, obsunięcia się ziemi, lawiny całkowite zniszczenie roślin.

3. Za szkodę w trawach łąk i pastwisk uważa się całkowite zniszczenie lub całkowitą utratę wartości traw (siana) na skutek wygnicia, zmycia darni lub zamulenia spowodowanego przez powódź.

4. PZU SA odpowiada za szkody objęte ochroną ubezpieczeniową spowodowane przez:

- 1) huragan, powódź, deszcz nawałny, grad, piorun, obsunięcie się ziemi, lawinę, ujemne skutki przezimowania oraz przymrozki wiosenne,

jeżeli szkody w plonie głównym wyniosą co najmniej 10% – franszyza integralna (warunkowa);

- 2) suszę, jeżeli szkody w plonie głównym wyniosą co najmniej 25% – franszyza integralna (warunkowa).

Określona powyżej franszyza integralna (warunkowa) może zostać obniżona na wniosek ubezpieczającego za zapłatą dodatkowej składki, z wyłączeniem ryzyka suszy i powodzi.

5. PZU SA nie odpowiada za szkody:

- 1) wyrządzone umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa przez ubezpieczającego lub ubezpieczonego, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności;
- 2) wyrządzone umyślnie przez osobę, z którą ubezpieczony lub ubezpieczający będący osobą fizyczną pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 3) powstałe w wyniku zalania terenu, które nastąpiło z winy ubezpieczonego wskutek wadliwego działania lub uszkodzenia urządzeń odwadniających, wodociągowych, zbiorników wodnych lub innych podobnych urządzeń, chyba że w razie winy nieumyślnej zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności;
- 4) spowodowane przez choroby lub szkodniki lub zwierzynę dziką, domową, nawet wtedy gdy szkody z tytułu ryzyk objętych ubezpieczeniem obniżyły odporność roślin na ich działanie;
- 5) powodzie powstałe w uprawach rolnych na gruntach położonych pomiędzy zbiornikiem lub ciekim wodnym a wałem ochronnym;
- 6) powstałe wskutek: trzęsienia ziemi, erozji gleby, działań wojennych, aktów terroryzmu, zamieszek, rozruchów, akcji protestacyjnych lub działania energii jądrowej, promieniowania radioaktywnego lub innych skażeń;
- 7) spowodowane błędami lub zaniedbaniami agrotechnicznymi doprowadzającymi do braku wschodów lub braku właściwego rozwoju roślin, prowadzącymi do niezyskania odpowiedniego ilościowo lub jakościowo plonu;
- 8) powstałe w słomie pozostawionej na polu po sprzecie zbóż lub roślin oleistych – przez okres dłuższy niż 14 dni kalendarzowych;
- 9) powstałe na skutek deszczu nawałnego z powodu złego stanu technicznego szklarni lub tunelu foliowego, jeżeli obowiązek konserwacji szklarni lub tunelu foliowego należał do ubezpieczonego, chyba że niedopełnienie tego obowiązku nie miało wpływu na zajęcie wypadku ubezpieczeniowego, lub powstałe na skutek deszczu nawałnego z powodu niezabezpieczenia otworów dachowych lub drzwiowych, jeżeli obowiązek zabezpieczenia tych otworów należał do ubezpieczonego, chyba że niedopełnienie tego obowiązku nie miało wpływu na zajęcie wypadku ubezpieczeniowego;
- 10) powstałe na skutek ryzyka ujemnych skutków przezimowania w przypadku braku wyraźnych pozostałości obumarłych roślin ubezpieczonej uprawy po szkodzie na polu;
- 11) spowodowane przez tworzenie się zastoisk wodnych na skutek opadów deszczu lub tajania śniegu na terenach bezodpływowych i niezmeliorowanych;
- 12) spowodowane zdarzeniami powodującymi ubytki w plonie przed rozpoczęciem ochrony;
- 13) powstałe na skutek naturalnego opadania owoców drzew i krzewów owocowych lub braku zapylenia;
- 14) powstałe w uprawach rolnych zastępczych, o ile nie zostały objęte ochroną ubezpieczeniową;
- 15) w uprawach rolnych, za które PZU SA przyznał odszkodowanie z tytułu powstania szkody całkowitej z wyłączeniem tytoniu zgodnie z § 22 ust. 5, pkt 3, lit. a;
- 16) będące następstwem szkód z lat ubiegłych;
- 17) powstałe poza terytorium RP.

SUMA UBEZPIECZENIA

§ 8

1. Sumy ubezpieczenia, z zastrzeżeniem ust. 4, ustalane są na podstawie informacji podanych przez ubezpieczającego, odrębnie dla każdej uprawy rolnej objętej ochroną. Przy ustalaniu sumy ubezpieczenia dla owoców uwzględnia się udział plonu handlowego w plonie głównym.

2. Sumę ubezpieczenia upraw rolnych:
  - 1) planujących kilkakrotnie w ciągu roku stanowi wartość plonu całorocznego tych upraw;
  - 2) wysiewanych kilkakrotnie w ciągu roku na to samo miejsce i zbieranych kilka razy w ciągu roku stanowi łączna wartość plonu całorocznego tych upraw (np. sałata, rzodkiewka).
3. Podstawę ustalenia sumy ubezpieczenia, z uwzględnieniem ust. 4 i 5, stanowią:
  - 1) powierzchnia wszystkich działek rolnych (pól), na których uprawa rolna została zgłoszona do ubezpieczenia lub liczba roślin na ubezpieczanej powierzchni;
  - 2) plon:
    - a) określony w umowie kontraktacji, w przypadku upraw rolnych będących przedmiotem kontraktacji,
    - b) przeciętny z trzech ostatnich lat – obliczony na podstawie danych gospodarstwa, a gdy to nie jest możliwe – ustalony na podstawie średniej dla miejscowości, gminy lub województwa;
  - 3) jednostkowa cena rynkowa plonu, występująca na danym terenie w czasie zawierania umowy ubezpieczenia;
  - 4) cena brutto wynikająca z umowy kontraktacji w przypadku plonu będącego przedmiotem kontraktacji;
  - 5) udokumentowana imienną fakturą wartość sadzonek drzew, krzewów owocowych, truskawek lub średnia ich wartość występująca na danym terenie w czasie zawierania umowy ubezpieczenia.
4. PZU w porozumieniu i za zgodą klienta może:
  - 1) ustalić maksymalną wydajność, jaka może zostać przyjęta dla danej uprawy w ramach określania plonu stanowiącego podstawę ustalenia sumy ubezpieczenia zgodnie z ust. 3 pkt 2;
  - 2) ustalić maksymalną cenę jednostkową plonu dla danej uprawy w ramach określania ceny stanowiącej podstawę ustalenia sumy ubezpieczenia zgodnie z ust. 3 pkt 3 i 4.
5. W umowie ubezpieczenia dotowanego sumy ubezpieczenia dla 1 ha upraw rolnych nie mogą przekroczyć maksymalnych sum ubezpieczenia określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

USTALENIE WYSOKOŚCI SKŁADKI

§ 9

1. Składkę za ubezpieczenie upraw rolnych oblicza się według stawek taryfowych obowiązujących w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia.
2. Wysokość składki ustala się w zależności od:
  - 1) sumy ubezpieczenia;
  - 2) przedmiotu ubezpieczenia;
  - 3) zakresu ubezpieczenia;
  - 4) określonych w taryfie składek stref ryzyka, uzależnionych od miejsca położenia uprawy rolnej zgłoszonej do ubezpieczenia.
3. Składka nie podlega indeksacji.
4. W ubezpieczeniach dotowanych ubezpieczający opłaca składkę pomniejszoną o dopłaty z budżetu państwa.
5. W ubezpieczeniach dotowanych, o których mowa w § 3 ust. 1, przysługują dopłaty do składek w wysokości i na zasadach określonych na dzień zawarcia umowy ubezpieczenia w ustawie o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich z dnia 7 lipca 2005 r.
6. Dopłaty do składek, o których mowa w ust. 5 przysługują do momentu wyczerpania w danym sezonie uprawowym lub roku limitu dopłat, którego wysokość określana jest w umowie (umowach) zawieranej (zawieranych) corocznie pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi lub z innym podmiotem, który może udzielać dopłat do składek a PZU SA. W przypadku zawierania umowy ubezpieczenia po wyczerpaniu tego limitu dopłata do składki nie ma zastosowania, o czym ubezpieczający zostanie poinformowany przed zawarciem umowy ubezpieczenia.
7. Na wniosek ubezpieczającego płatność składki może być rozłożona na raty.
8. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego, jeżeli odszkodowanie lub suma tego odszkodowania i odszkodowań dotąd wypłaconych powoduje wyczerpanie sumy ubezpieczenia, raty składki, których termin płatności przypada po dniu wypłaty odszkodowania, stają się natychmiast wymagalne i płatne w dniu wypłaty odszkodowania.
9. Składka powinna być zapłacona w formie gotówkowej lub w porozumieniu z PZU SA w formie bezgotówkowej. Jeżeli zapłata składki albo raty

składki dokonywana jest w formie przelewu bankowego lub przekazu pocztowego za datę zapłaty uważa się datę, w której pełna wymagalna kwota składki lub raty składki określona w umowie ubezpieczenia znalazła się na rachunku PZU SA.

10. W razie ujawnienia okoliczności, która pociąga za sobą istotną zmianę prawdopodobieństwa wypadku ubezpieczeniowego, każda ze stron może żądać odpowiedniej zmiany wysokości składki, poczynając od chwili, w której zasłała ta okoliczność, nie wcześniej jednak niż od początku bieżącego okresu ubezpieczenia. W razie zgłoszenia takiego żądania druga strona może w terminie 14 dni wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym, składając oświadczenie w tym zakresie.

POCZĄTEK I KONIEC ODPOWIEDZIALNOŚCI

§ 10

1. Jeżeli nie umówiono się inaczej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, odpowiedzialność PZU SA rozpoczyna się od dnia następującego po zawarciu umowy ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od dnia zapłacenia składki lub jej pierwszej raty oraz nie wcześniej jednak niż od dnia:
  - 1) 1 grudnia – w przypadku szkód będących następstwem ujemnych skutków przezimowania;
  - 2) 21 marca – w przypadku szkód spowodowanych suszą;
  - 3) 15 kwietnia – w przypadku szkód spowodowanych przymrozkami wiosennymi.
2. W umowie ubezpieczenia od ryzyka powodzi, suszy, gradu lub przymrozków wiosennych stosuje się 14-dniowy okres karencji. Okres karencji nie stosuje się w ubezpieczeniu upraw rolnych w szklarniach i tunelach foliowych.
3. W umowie ubezpieczenia od ryzyka ognia, okres odpowiedzialności rozpoczyna się:
  - 1) w planach tytoniu, ziół i chmielu – od chwili rozpoczęcia technologicznego procesu suszenia tych plonów;
  - 2) w planach zbóż, kukurydzy na ziarno i roślin oleistych – od okresu dojrzałości.
4. Okres odpowiedzialności za szkody w poszczególnych uprawach rolnych objętych ubezpieczeniem kończy się:
  - 1) z dniem 30 kwietnia – w przypadku szkód będących następstwem ujemnych skutków przezimowania;
  - 2) z dniem 30 czerwca – w przypadku szkód będących następstwem przymrozków wiosennych;
  - 3) z dniem 30 września – w przypadku szkód spowodowanych przez suszę;
  - 4) z dniem 30 czerwca – dla rozsąd roślin;
  - 5) z dniem 31 sierpnia – dla owoców wiśni, czereśni i moreli;
  - 6) z dniem 31 sierpnia – dla rzepaku i rzepiku, pozostałych roślin oleistych oraz traw na nasiona;
  - 7) z dniem 15 września – dla zbóż, w tym gryki;
  - 8) z dniem 30 września – dla chmielu i tytoniu, z wyłączeniem ryzyka ognia, oraz dla roślin włókniстых;
  - 9) z dniem 15 października – dla traw łąk i pastwisk;
  - 10) z dniem 31 października – dla ziemniaków, cebuli, truskawek, owoców drzew i krzewów owocowych, z wyłączeniem owoców wiśni, czereśni, moreli i jabłoni, oraz dla roślin strączkowych, roślin pastewnych, roślin ozdobnych nie: korzenie, bulwy, kłącza, cebule, nasiona i kwiaty, roślin sadowniczych poza drzewami i krzewami w szkółkach;
  - 11) z dniem 15 listopada – dla kukurydzy i sorgo;
  - 12) z dniem 30 listopada – dla buraków cukrowych, warzyw gruntowych z wyłączeniem cebuli, ziół, roślin okopowych (przemysłowych i pastewnych), owoców jabłoni oraz chmielu i tytoniu od ryzyka ognia;
  - 13) dla roślin gruntowych uprawianych na zbiór pęczkowy wysianych/wysadzonych w terminie przed 1 kwietnia roku zbioru ochrona ubezpieczeniowa wygasa po 30 czerwca; dla roślin wysianych/wysadzonych w terminie po 1 kwietnia roku zbioru ochrona ubezpieczeniowa wygasa po upływie 90 dni od wysiania/wysadzenia roślin, nie później jednak niż z chwilą zbioru lub rozwiązania umowy ubezpieczenia, a w planach tytoniu, ziół i chmielu – z chwilą zakończenia technologicznego procesu suszenia plonów.

§ 11

- Ochrona ubezpieczeniowa wygasa:
  - z chwilą wyczerpania sumy ubezpieczenia;
  - w przypadkach, o których mowa w § 10 ust. 4, § 13, § 14 ust. 3;
  - z upływem okresu odpowiedzialności określonego w OWU;
  - z dniem doręczenia oświadczenia PZU SA o wypowiedzeniu umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku, gdy PZU SA ponosi odpowiedzialność jeszcze przed zaplaceniem składki lub jej pierwszej raty, a składka lub jej pierwsza rata nie została zapłacona w terminie;
  - z upływem 7 dni od dnia otrzymania od PZU SA pisma z wezwaniem do zapłaty kolejnej raty składki wysłanego po upływie terminu jej płatności z zagrożeniem, że brak zapłaty w terminie 7 dni spowoduje ustanie odpowiedzialności;
  - z dniem przyznania przez PZU SA odszkodowania z tytułu powstania szkody całkowitej z wyłączeniem tytoniu zgodnie z § 22 ust.5, pkt 3, lit. a.
- W przypadku wygaśnięcia ochrony ubezpieczeniowej przed upływem okresu, na jaki została zawarta umowa ubezpieczenia, ubezpieczającemu przysługuje zwrot składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej.

ZAWARCIE I ROZWIĄZANIE UMOWY UBEZPIECZENIA

§ 12

- Umowa ubezpieczenia zawierana jest na wniosek ubezpieczającego, na okres wegetacji roślin, nie dłużej niż na 12 miesięcy.
- W przypadku nieubezpieczenia wszystkich upraw rolnych danego gatunku na danej działce ewidencyjnej, do dokumentacji ubezpieczeniowej należy dołączyć szkic działki ewidencyjnej z naniesieniem zgłoszonych do ubezpieczenia upraw rolnych.
- Ubezpieczony, który uzyskał płatności bezpośrednio w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego jest obowiązany zawrzeć umowę ubezpieczenia, o której mowa w § 3 ust. 1, od co najmniej jednego z następujących ryzyk: powodzi, suszy, gradu, ujemnych skutków przezimowania lub przymrozków wiosennych.
- Obowiązek ubezpieczenia, o którym mowa w ust. 3, uważa się za spełniony, jeżeli od dnia 1 lipca roku następującego po roku, za który ubezpieczony uzyskał płatności bezpośrednio, w okresie 12 miesięcy, ochroną ubezpieczeniową objęte jest co najmniej 50% powierzchni upraw rolnych, o których mowa w § 3 ust. 1.
- Przed zawarciem umowy ubezpieczenia, o której mowa w ust. 4, ubezpieczający powinien, na żądanie PZU SA, udostępnić dokumentację, na podstawie której ubezpieczony otrzymał płatności bezpośrednio.
- Przed zawarciem umowy ubezpieczenia ubezpieczający powinien umożliwić przedstawicielowi PZU SA przeprowadzenie lustracji zgłoszonych do ubezpieczenia upraw rolnych.
- Przed zawarciem umowy ubezpieczenia PZU SA ma prawo do weryfikacji stanu lub zagęszczenia upraw rolnych zgłaszanych do ubezpieczenia wszelkimi dostępnymi metodami, w tym z zastosowaniem teledetekcji.
- Warunkiem zawarcia umowy ubezpieczenia od ryzyka ujemnych skutków przezimowania jest spełnienie poniższych kryteriów zagęszczenia uprawy rolnej:
  - dla pszenicy ozimej – min. 250 roślin na 1 m²;
  - dla żyta ozimego – min. 200 roślin na 1 m²;
  - dla pszenżyta ozimego – min. 200 roślin na 1 m²;
  - dla jęczmienia ozimego – min. 200 roślin na 1 m²;
  - dla rzepaku ozimego – min. 25 roślin na 1 m²;
  - dla cebuli ozimej – min. 90 roślin na 1 m².Warunkiem odpowiedzialności PZU SA z tytułu ryzyka ujemnych skutków przezimowania jest spełnienie powyższych kryteriów zagęszczenia na dzień 1 grudnia.
- Przed zawarciem umowy ubezpieczenia, o której mowa w § 3 ust. 1, ubezpieczający jest zobowiązany określić przeważającą klasę gleby działki ewidencyjnej, na której znajduje się zgłoszona do ubezpieczenia uprawa rolna.

- O ile strony umowy nie umówiły się inaczej, umowę ubezpieczenia uważa się za zawartą z chwilą zaplaceniu składki lub jej pierwszej raty.
- Jeżeli w odpowiedzi na złożoną ofertę PZU SA doręczą ubezpieczającemu dokument ubezpieczenia zawierający postanowienia, które odbiegają na niekorzyść ubezpieczającego lub ubezpieczonego od treści złożonej przez niego oferty, PZU SA zobowiązany jest zwrócić ubezpieczającemu na to uwagę na piśmie przy doręczeniu tego dokumentu, wyznaczając mu co najmniej 7-dniowy termin do zgłoszenia sprzeciwu. W razie niewykonania tego obowiązku zmiany dokonane na niekorzyść ubezpieczającego lub ubezpieczonego nie są skuteczne, a umowa ubezpieczenia jest zawarta zgodnie z warunkami oferty. W razie braku sprzeciwu umowa dochodzi do skutku zgodnie z treścią dokumentu ubezpieczenia następnego dnia po upływie terminu wyznaczonego do złożenia sprzeciwu.

§ 13

Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta na okres dłuższy niż 6 miesięcy, ubezpieczający ma prawo odstąpienia od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni, a w przypadku gdy ubezpieczający jest przedsiębiorcą – w terminie 7 dni od dnia zawarcia umowy, składając oświadczenie w tym zakresie. Jeżeli najpóźniej w chwili zawarcia umowy PZU SA nie poinformował ubezpieczającego będącego konsumentem o prawie odstąpienia od umowy, termin 30 dni biegnie od dnia, w którym ubezpieczający będący konsumentem dowiedział się o tym prawie. Odstąpienie od umowy ubezpieczenia nie zwalnia ubezpieczającego z obowiązku zaplaceniu składki za okres, w jakim PZU SA udzielał ochrony ubezpieczeniowej.

§ 14

- W przypadku ubezpieczeń niedotowanych w razie zbycia przedmiotu ubezpieczenia prawa z umowy ubezpieczenia mogą być przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia. Przeniesienie tych praw wymaga zgody PZU SA.
- W razie przeniesienia praw z umowy ubezpieczenia, na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia przechodzą także obowiązki, które ciążyły na zbywcy, chyba że strony za zgodą PZU SA umówiły się inaczej. Pomimo tego przejścia obowiązków zbywca odpowiada solidarnie z nabywcą za zapłatę składki przypadającej za czas do chwili przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę.
- Jeżeli prawa z umowy ubezpieczenia nie zostały przeniesione na nabywcę przedmiotu ubezpieczenia ochrona ubezpieczeniowa wygasa z chwilą przejścia przedmiotu ubezpieczenia na nabywcę.
- Przepisy ust. 1–3 nie mają zastosowania do przenoszenia wierzytelności, jakie powstały lub mogą powstać wskutek zajęcia przewidzianego w umowie wypadku ubezpieczeniowego.

PRAWA I OBOWIĄZKI STRON

§ 15

- Ubezpieczający zobowiązany jest podać do wiadomości PZU SA wszystkie znane sobie okoliczności, o które PZU SA zapytywał w formularzu oferty albo przed zawarciem umowy w innych pismach. Jeżeli ubezpieczający zawiera umowę ubezpieczenia przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na przedstawicielu i obejmuje ponadto okoliczności jemu znane. W razie zawarcia przez PZU SA umowy ubezpieczenia mimo braku odpowiedzi na poszczególne pytania, pominięte okoliczności uważa się za nieistotne.
- W czasie trwania umowy ubezpieczenia ubezpieczający obowiązany jest zgłaszać zmiany okoliczności wymienionych w ustępie poprzedzającym. Ubezpieczony obowiązany jest zawiadamiać o tych zmianach PZU SA niezwłocznie po otrzymaniu o nich informacji.
- W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek obowiązki określone w ustępkach poprzedzających spoczywają zarówno na ubezpieczającym jak i na ubezpieczonym, chyba że ubezpieczony nie wiedział o zawarciu umowy ubezpieczenia na jego rachunek.
- PZU SA nie ponosi odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem ustępów poprzedzających nie zostały podane do jego wiadomości. Jeżeli do naruszenia ustępów poprzedzających doszło z winy umyślnej, w razie wątpliwości przyjmuje się, że wypadek ubezpieczony przewidziany umową ubezpieczenia i jego następstwa są skutkiem okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzedzającym.

5. W umowie ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek:
- 1) PZU SA doręcza ubezpieczającemu dodatkowo OWU w takiej liczbie egzemplarzy jaka odpowiada ilości ubezpieczonych w tej umowie;
  - 2) ubezpieczający zobowiązany jest doręczyć ubezpieczonemu OWU na piśmie lub za zgodą ubezpieczonego na innym trwałym nośniku; w przypadku umowy ubezpieczenia, w której okres ochrony ubezpieczeniowej rozpoczyna się później niż w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, OWU powinny być doręczone ubezpieczonemu przed objęciem go ochroną ubezpieczeniową; przekazanie OWU na trwałym nośniku wymaga uprzedniej zgody ubezpieczonego; na żądanie PZU SA ubezpieczający zobowiązany jest przedstawić dowód wykonania tej powinności.

§ 16

1. Ubezpieczający zobowiązany jest dokonać zasiewu (wysadzenia) roślin i zbioru plonów w terminach agrotechnicznych właściwych dla danej uprawy rolnej oraz wykonywać zalecane zabiegi uprawowe i ochronne.
2. Ubezpieczony jest zobowiązany umożliwić PZU SA sprawdzenie w każdym czasie ilościowego i jakościowego stanu oraz wartości ubezpieczonych upraw rolnych, a po powstaniu szkody podać do wiadomości PZU SA wszystkie znane okoliczności pozwalające ustalić rozmiar szkody.
3. W razie naruszenia z winy umyślnej lub wskutek rażącego niedbalstwa obowiązków, o których mowa w ust. 1 i 2, PZU SA jest wolny od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu, chyba że w razie rażącego niedbalstwa zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności.

§ 17

1. Ubezpieczający ma obowiązek zawiadomienia PZU SA o zaistniałym wypadku ubezpieczeniowym w terminie 3 dni roboczych od dnia powstania szkody lub uzyskania informacji o jego zajściu, a w przypadku zaistnienia wypadku ubezpieczeniowego w zakresie ryzyka:
  - a) ujemnych skutków przezimowania dopiero w momencie rozpoczęcia wiosennej wegetacji po zauważeniu pierwszych symptomów szkody,
  - b) przymrozków wiosennych w rzepaku oraz w owocach nie później niż pierwszego dnia roboczego po wystąpieniu przymrozków.
2. W razie zawarcia umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek obowiązek określony w ust. 1 obciąża także ubezpieczonego, chyba że ubezpieczony nie wie o zawarciu umowy ubezpieczenia na jego rachunek.
3. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1, powinno zawierać:
  - 1) imię i nazwisko ubezpieczonego;
  - 2) dane do kontaktu z ubezpieczonym;
  - 3) datę, przyczynę i miejsce zajścia wypadku ubezpieczeniowego;
  - 4) wykaz zawierający nazwę uszkodzonej rośliny, powierzchnię uprawy rolnej, nazwę lub numer działki ewidencyjnej, numer lub nazwę działki rolnej (pola), nazwę miejscowości, w której położona jest zniszczona uprawa rolna;
  - 5) informację o zamiarze przystąpienia do zbioru plonu lub wykonania zabiegów agrotechnicznych związanych z zastosowaniem uprawy rolnej zamiennie lub dokonania innych zabiegów agrotechnicznych zabezpieczających przed powiększeniem szkody;
  - 6) szacunkową wartość powstałej szkody.
4. W razie naruszenia z winy umyślnej lub wskutek rażącego niedbalstwa obowiązków, o którym mowa w ust. 1 i 2, PZU SA może odpowiednio zmniejszyć odszkodowanie, jeżeli naruszenie przyczyniło się do zwiększenia szkody lub uniemożliwiło PZU SA ustalenie okoliczności i skutków wypadku ubezpieczeniowego.

§ 18

1. W razie zajścia wypadku ubezpieczeniowego ubezpieczający zobowiązany jest użyć dostępnych mu środków w celu ratowania przedmiotu ubezpieczenia oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów.
2. Jeżeli ubezpieczający umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa nie zastosował środków określonych w ust. 1, PZU SA jest wolny od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu.
3. PZU SA zobowiązany jest w granicach sumy ubezpieczenia, zwrócić koszty wynikłe z zastosowania środków, o których mowa w ust. 1, jeżeli środki te były celowe, chociażby okazały się bezskuteczne.

PZU SA nie zwróci kosztów za środki przewidziane w zabiegach agrotechnicznych.

4. W razie ubezpieczenia na cudzy rachunek postanowienia ustępów poprzedzających stosuje się również do ubezpieczonego.

§ 19

1. Ubezpieczający lub ubezpieczony nie mogą dokonywać zmian w miejscu szkody do czasu dokonania oględzin przez przedstawiciela PZU SA, chyba że zmiana była niezbędna ze względów gospodarczych lub zabezpieczała szkodę przed jej powiększeniem. Powyższy zakaz przestaje obowiązywać po 14 dniach od daty otrzymania zawiadomienia o zaistniałym wypadku ubezpieczeniowym, jeżeli w tym czasie PZU SA nie dokonał oględzin szkody.
2. Postanowienia ust. 1 nie stosuje się do szkód spowodowanych przez powódź, jeżeli ustalenie wysokości szkody w terminie określonym w ust. 1 jest niemożliwe z uwagi na zalanie terenu.
3. Jeżeli ubezpieczony zamierza przed upływem 14-dniowego okresu, o którym mowa w ust. 1, dokonać zbioru ubezpieczonej, dotkniętej szkodą uprawy rolnej lub wykonać zabiegi agrotechniczne związane z zastosowaniem uprawy rolnej zastępczej, za zgodą PZU SA, może wykonać te zabiegi lub dokonać zbioru. Zobowiązany jest jednak pozostawić poletko kontrolne, tj. pas niezebranych plonów w środkowej części pola o szerokości nie mniejszej niż 4 m przepiegający przez całą długość pola. W ubezpieczeniu drzew i krzewów owocowych oraz plantacji jagodowych należy w środkowej części plantacji pozostawić minimum jeden rząd drzew (krzewów), roślin.
4. Poletko kontrolne ubezpieczony powinien pozostawić w stanie niezmiennym do czasu ustalenia przez PZU SA wysokości szkody, ale nie dłużej niż przez 14 dni kalendarzowych od dnia otrzymania zgody, o której mowa w ust. 3.

§ 20

1. W razie powstania szkody spowodowanej przez powódź ubezpieczający zobowiązany jest zabezpieczyć możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych wobec osób odpowiedzialnych za szkodę.
2. W razie ubezpieczenia na cudzy rachunek postanowienie ust. 1 stosuje się również do ubezpieczonego.

§ 21

PZU SA jest zobowiązany:

- 1) po otrzymaniu zawiadomienia o wystąpieniu wypadku ubezpieczeniowego, w terminie 7 dni od dnia otrzymania tego zawiadomienia, do poinformowania o tym ubezpieczającego lub ubezpieczonego, jeżeli nie są oni osobami występującymi z tym zawiadomieniem, oraz do podjęcia postępowania dotyczącego ustalenia stanu faktycznego wypadku ubezpieczeniowego, zasadności zgłoszonych roszczeń i wysokości odszkodowania, a także do poinformowania osoby występującej z roszczeniem pisemnie lub w inny sposób, na którą osoba ta wyraziła zgodę, jakie dokumenty są potrzebne do ustalenia odpowiedzialności PZU SA lub wysokości odszkodowania, jeżeli jest to niezbędne do dalszego prowadzenia postępowania; w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, zawiadomienie o wystąpieniu wypadku ubezpieczeniowego może zgłosić również ubezpieczony albo jego spadkobiercy; w tym przypadku spadkobierca jest traktowany tak jak uprawniony z umowy ubezpieczenia;
- 2) jeżeli w terminach określonych w § 23 ust. 1 i 2 nie wypłaci odszkodowania, do zawiadomienia pisemnie:
  - a) osoby zgłaszającej roszczenie oraz
  - b) ubezpieczonego w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, jeżeli nie jest on osobą zgłaszającą roszczenie – o przyczynach niemożności zaspokojenia ich roszczeń w całości lub w części, a także do wypłaty bezspornej części odszkodowania;
- 3) jeżeli odszkodowanie nie przysługuje lub przysługuje w innej wysokości niż określona w zgłoszonym roszczeniu, do poinformowania o tym pisemnie:
  - a) osoby występującej z roszczeniem oraz
  - b) ubezpieczonego, w przypadku umowy ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek, jeżeli nie jest on osobą zgłaszającą roszczenie – wskazując na okoliczności oraz na podstawę prawną uzasadniającą całkowitą lub częściową odmowę wypłaty odszkodowania

oraz do pouczenia tej osoby o możliwości dochodzenia roszczeń na drodze sądowej;

- 4) do udostępniania ubezpieczającemu, ubezpieczonemu, osobie występującej z roszczeniem lub uprawnionemu z umowy ubezpieczenia, informacji i dokumentów gromadzonych w celu ustalenia odpowiedzialności PZU SA lub wysokości odszkodowania; osoby te mogą żądać pisemnego potwierdzenia przez PZU SA udostępnionych informacji, a także sporządzenia na swój koszt kserokopii dokumentów i potwierdzenia ich zgodności z oryginałem przez PZU SA;
- 5) do udostępnienia osobom, o których mowa w pkt 4, informacji i dokumentów, o których mowa w pkt 4, na ich żądanie, w postaci elektronicznej;
- 6) na żądanie ubezpieczonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia, do udostępnienia posiadanych przez siebie informacji związanych ze zdarzeniem ubezpieczeniowym będącym podstawą ustalenia odpowiedzialności PZU SA oraz ustalenia okoliczności wypadku ubezpieczeniowego, jak również wysokości odszkodowania;
- 7) na żądanie ubezpieczającego lub ubezpieczonego, do przekazania informacji o oświadczeniach złożonych przez nich na etapie zawierania umowy ubezpieczenia na potrzeby oceny ryzyka ubezpieczeniowego lub kopii dokumentów sporządzonych na tym etapie.

USTALANIE WYSOKOŚCI SZKODY I ODSZKODOWANIA

§ 22

1. Ustalenie wysokości szkody w ubezpieczonych uprawach rolnych dokonuje przedstawiciel PZU SA w obecności ubezpieczonego lub osoby przez niego upoważnionej. Nieobecność ubezpieczonego zawiadomienie o terminie oględzin nie wstrzymuje ustalenia wysokości szkody.
2. PZU SA podejmuje czynności mające na celu ustalenie wysokości szkody w ciągu 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o szkodzie, a w przypadku ryzyka ujemnych skutków przezimowania – dopiero po rozpoczęciu wiosennej wegetacji.
Przy szkodach powstałych we wczesnym okresie rozwoju owoców w uprawach sadowniczych oraz w przypadku szkód powstałych w wyniku suszy, PZU SA może w ciągu 14 dni od otrzymania zawiadomienia o szkodzie dokonać wstępnego ustalenia wysokości szkody. Ostatecznego ustalenia wysokości szkody PZU SA dokonuje w terminie późniejszym, ustalonym z ubezpieczonym.
3. Wysokość szkody ustala się oddzielnie na każdej działce rolnej (polu). W przypadku nieubezpieczenia wszystkich upraw rolnych danego gatunku na danej działce ewidencyjnej i niedołączenia do dokumentacji ubezpieczeniowej szkicu, o którym mowa w § 12 ust. 2, należne odszkodowanie pomniejsza się o procent, w jakim pozostaje nieubezpieczony areal danego gatunku roślin uprawnych do arealu faktycznie uprawianego przez ubezpieczonego na danej działce ewidencyjnej.
4. Za podstawę do obliczenia wysokości szkody w szkodach częściowych w uprawach rolnych przyjmuje się:
  - 1) z zastrzeżeniem pkt 2, rzeczywistą powierzchnię pola lub jego części, na której uprawa rolna została uszkodzona lub zniszczona (ustaloną w wyniku bezpośredniego pomiaru, na podstawie wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich do gruntów rolnych lub innej dokumentacji gospodarstwa) nie większą jednak od powierzchni określonej w umowie ubezpieczenia;
  - 2) dla ryzyka suszy, rzeczywistą powierzchnię pola, na którym uprawa rolna została uszkodzona lub zniszczona (ustaloną w wyniku bezpośredniego pomiaru, na podstawie wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich do gruntów rolnych lub innej dokumentacji gospodarstwa) nie większą jednak od powierzchni określonej w umowie ubezpieczenia;
  - 3) określony procentowo stopień zmniejszenia plonu, ustalony na gruncie w oparciu o wykonaną analizę uszkodzeń roślin i obliczony na podstawie obowiązujących w PZU SA w dniu powstania szkody norm do ustalania wysokości szkód w uprawach rolnych;
  - 4) sumę ubezpieczenia na 1 ha określoną w umowie ubezpieczenia, nie wyższą jednak niż wartość uprawy rolnej ustalonej na podstawie:
    - a) wydajności plonu z 1 ha określonej w umowie ubezpieczenia lub rzeczywistej określonej przez przedstawiciela PZU SA

w obecności ubezpieczonego lub osoby przez niego upoważnionej – nie wyższej jednak niż ustalonej w umowie ubezpieczenia; jeżeli przedstawiciel PZU SA ustalający rozmiar szkody stwierdzi na gruncie, że wydajność tej uprawy rolnej jest niższa co najmniej o 20% od wartości określonej w umowie ubezpieczenia, ma obowiązek ustalić na gruncie rzeczywistą wydajność i udokumentować tę zmianę w dokumentacji z oględzin,

- b) ceny jednostkowej plonu ustalonej w umowie ubezpieczenia, nie wyższej od ceny rynkowej, występującej na danym terenie w dniu powstania szkody;
- 5) liczbę zniszczonych drzew lub krzewów oraz wartość jednostkową sadzonek przyjętą do ubezpieczenia.
5. W razie powstania szkody całkowitej zastosowanie mają ustalenia określone w ust. 4 pkt 1, 2 i 4, a stopień zmniejszenia wartości plonu uzależniony jest od okresu, w którym powstała szkoda. W takim przypadku wysokość szkody wynosi:
  - 1) dla roślin uprawnych (z wyjątkiem tytoniu i warzyw gruntowych), gdy szkoda całkowita powstała:
    - a) przed dniem 15 kwietnia – 25% wartości plonu głównego a w ubezpieczeniu rzepaku ozimego lub zbóż ozimych – odpowiednio 25%, 17% lub 10% wartości plonu głównego,
    - b) od dnia 15 kwietnia do dnia 10 maja – 40% wartości plonu głównego,
    - c) od dnia 11 maja do dnia 31 maja – 60% wartości plonu głównego,
    - d) po dniu 31 maja – 90% wartości plonu głównego;
  - 2) dla warzyw gruntowych:
    - a) gdy szkoda całkowita powstała do dnia 31 maja, jak również po tym terminie, gdy szkoda całkowita powstanie w czasie 30 dni od wysadzenia roślin lub wysiewu nasion – 25% wartości plonu głównego,
    - b) po tym okresie – 85% wartości plonu głównego;
  - 3) dla tytoniu:
    - a) gdy rośliny zostały zniszczone całkowicie przed terminem obowiązkowego zniszczenia rosady – 90% wartości rosady,
    - b) przy całkowitej utracie plonu – 70% wartości plonu głównego;
  - 4) dla drzew i krzewów owocowych oraz truskawek (nasadzenia) – 85% wartości sadzonek drzew, krzewów owocowych oraz truskawek;
  - 5) dla owoców jabłoni i gruszy – 75% wartości plonu głównego;
  - 6) dla owoców truskawek – 70% wartości plonu głównego;
  - 7) dla pozostałych owoców drzew i krzewów owocowych – 70% wartości plonu głównego.
6. Dla pozostałych upraw rolnych nie ujętych w ust. 5 wysokość szkody całkowitej określa się według norm ustalania wysokości szkód w uprawach rolnych.
7. W przypadku powstania szkody częściowej, wyliczone odszkodowanie pomniejsza się o zaoszczędzone, nieponiesione koszty oraz straty plonu wynikające z opóźnień zbioru, niezgodnego z terminem agrotechnicznym.
8. W razie wystąpienia szkód wtórnych, wysokość każdej następnej szkody ustala się z uwzględnieniem wysokości poprzednio ustalonych szkód. W ubezpieczeniu upraw rolnych wysiewanych, wysadzanych lub plonujących kilkakrotnie w ciągu roku do wyliczenia odszkodowania przyjmuje się plon upraw rolnych, który uległ szkodzie w jednym cyklu; w przypadku roślin, których plony zbierane są sukcesywnie w miarę dojrzewania – do wyliczenia odszkodowania przyjmuje się wartość plonu zmniejszoną o ilość (wartość) plonu zebranego przed szkodą.
9. W uprawach roślin ozimych uszkodzonych przez skutki złego przezimowania zakwalifikowanie szkody jako szkoda całkowita uzależnione jest od stwierdzenia na gruncie mniejszego od niższej określonego, minimalnego zageszczenia roślin żywych na działce rolnej (polu) lub jej części:
  - 1) dla pszenicy ozimej – 130 roślin na 1 m²;
  - 2) dla pszenżyta ozimego i jęczmienia ozimego – 90 roślin na 1 m²;
  - 3) dla żyta ozimego – 100 roślin na 1 m²;
  - 4) dla rzepaku – 15 roślin na 1 m²;
  - 5) dla cebuli ozimej – 45 roślin na 1 m².

10. PZU SA może ustalić rozmiar i wysokość szkody przy zastosowaniu teledetekcji.
11. Odszkodowanie ustala się w kwocie odpowiadającej wysokości poniesionej szkody, ale nie wyższej niż suma ubezpieczenia, z uwzględnieniem postanowień § 3 ust. 5 albo 6.
12. Wysokość odszkodowania pomniejsza się o wartość pozostałości.

WYPŁATA ODSZKODOWANIA

§ 23

1. PZU SA wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o wypadku ubezpieczeniowym.
2. Jeżeli w terminie określonym w ust. 1 wyjaśnienie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności PZU SA albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporna część odszkodowania PZU SA wypłaca w terminie określonym w ust. 1.

PODWÓJNE UBEZPIECZENIE

§ 24

1. Jeżeli ten sam przedmiot ubezpieczenia w tym samym czasie jest ubezpieczony od tego samego ryzyka u dwóch lub więcej ubezpieczycieli na sumy, które łącznie przewyższają jego wartość ubezpieczeniową, ubezpieczony nie może żądać odszkodowania przenoszącego wysokość szkody. Między ubezpieczycielami każdy z nich odpowiada w takim stosunku, w jakim przyjęta przez niego suma ubezpieczenia pozostaje do łącznych sum wynikających z podwójnego lub wielokrotnego ubezpieczenia.
2. Jeżeli w którejkolwiek z umów ubezpieczenia, o jakich mowa w ust. 1, uzgodniono, że suma wypłacona przez ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia może być wyższa od poniesionej szkody, zapłaty odszkodowania w części przenoszącej wysokość szkody ubezpieczony może żądać tylko od tego ubezpieczyciela. W takim przypadku dla określenia odpowiedzialności między ubezpieczycielami należy przyjąć, że suma ubezpieczenia równa jest wartości ubezpieczeniowej.

ROSZCZENIA REGRESOWE

§ 25

1. Z dniem wypłaty przez PZU SA odszkodowania roszczenia ubezpieczonego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzą z mocy prawa na PZU SA do wysokości wypłaconego odszkodowania. Jeżeli PZU SA pokrył tylko część szkody, ubezpieczonemu przysługuje co do pozostałej części pierwszeństwo zaspokojenia przed roszczeniami PZU SA.
2. Nie przechodzą na PZU SA roszczenia ubezpieczonego przeciwko osobom, z którymi ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym.
3. Jeżeli ubezpieczony bez zgody PZU SA zrzekł się roszczenia przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę albo je ograniczył, PZU SA może odmówić wypłaty odszkodowania lub je zmniejszyć. Jeżeli zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia zostanie ujawnione po wypłacie przez PZU SA odszkodowania, wówczas PZU SA przysługujące prawo dochodzenia od ubezpieczonego zwrotu całości lub części wypłaconego odszkodowania.

ROZDZIAŁ V

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 26

1. Reklamację, skargę lub zażalenie składa się w każdej jednostce PZU SA obsługującej klienta.

2. Reklamacja, skarga lub zażalenie mogą być złożone w formie:
  - 1) pisemnej – osobiście albo przesyłką pocztową w rozumieniu ustawy Prawo pocztowe, na przykład pisząc na adres: PZU SA ul. Postępu 18A, 02-676 Warszawa (adres tylko do korespondencji);
  - 2) ustnej – telefonicznie, na przykład dzwoniąc pod numer infolinii 801-102-102, albo osobiście do protokołu podczas wizyty w jednostce, o której mowa w ust. 1;
  - 3) elektronicznej – wysyłając e-mail na adres reklamacje@pzu.pl lub wypełniając formularz na www.pzu.pl.
3. PZU SA rozpatruje reklamację, skargę lub zażalenie i udziela na nie odpowiedzi, bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia ich otrzymania, z zastrzeżeniem ust. 4.
4. W szczególnie skomplikowanych przypadkach, uniemożliwiających rozpatrzenie reklamacji, skargi lub zażalenia i udzielenie odpowiedzi w terminie, o którym mowa w ust. 3, PZU SA przekazuje osobie, która złożyła reklamację, skargę lub zażalenie informację, w której:
  - 1) wyjaśnia przyczynę opóźnienia;
  - 2) wskazuje okoliczności, które muszą zostać ustalone dla rozpatrzenia sprawy;
  - 3) określa przewidywany termin rozpatrzenia reklamacji, skargi lub zażalenia i udzielenia odpowiedzi, który nie może przekroczyć 60 dni od dnia otrzymania reklamacji, skargi lub zażalenia.
5. Odpowiedź PZU SA na reklamację, skargę lub zażalenie zostanie dostarczona osobie, która je złożyła, w postaci papierowej lub za pomocą innego trwałego nośnika informacji, z tym że odpowiedź można dostarczyć pocztą elektroniczną wyłącznie na wniosek osoby, która złożyła tę reklamację, skargę lub zażalenie.
6. Osobie fizycznej, która złożyła reklamację przysługuje prawo wniesienia do Rzecznika Finansowego wniosku dotyczącego:
  - 1) nieuwzględnienia roszczeń w trybie rozpatrywania reklamacji;
  - 2) niewykonania czynności wynikających z reklamacji rozpatrzonej zgodnie z wolą tej osoby w terminie określonym w odpowiedzi na tę reklamację.
7. Reklamacje, skargi i zażalenia rozpatrywane są przez jednostki organizacyjne PZU SA, które są właściwe ze względu na przedmiot sprawy.
8. Reklamacje uregulowane są w ustawie o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym oraz w ustawie o dystrybucji ubezpieczeń.
9. PZU SA przewiduje możliwość pozasądowego rozwiązywania sporów.
10. Podmiotem uprawnionym w rozumieniu ustawy o pozasądowym rozpatrywaniu sporów konsumenckich, właściwym dla PZU SA do pozasądowego rozpatrywania sporów, jest Rzecznik Finansowy, którego adres strony internetowej jest następujący: www.rf.gov.pl.
11. PZU SA podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.
12. Ubezpieczającemu, ubezpieczonemu i uprawnionemu z umowy ubezpieczenia, będącemu konsumentem, przysługuje prawo zwrócenia się o pomoc do Miejskich i Powiatowych Rzeczników Konsumenta.
13. W przypadku umowy zawieranej za pośrednictwem Internetu, konsument ma prawo skorzystać z pozasądowego sposobu rozstrzygania sporów i złożyć skargę za pośrednictwem platformy internetowej systemu rozstrzygania sporów (Platforma ODR) zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 524/2013 z dnia 21 maja 2013 r. – adres: <http://ec.europa.eu/consumers/odr/>. Za działanie Platformy ODR odpowiada Komisja Europejska. Adres poczty elektronicznej do kontakt z PZU SA to: reklamacje@pzu.pl.
14. Językiem stosowanym przez PZU SA w relacjach z konsumentem jest język polski.
15. Powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby ubezpieczającego, ubezpieczonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia.
16. Powództwo o roszczenie wynikające z umowy ubezpieczenia można wytoczyć według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania spadkobiercy ubezpieczonego lub spadkobiercy uprawnionego z umowy ubezpieczenia.
17. OWU mają zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych od dnia 18 września 2020 r.

**INFORMACJA ADMINISTRATORA DANYCH OSOBOWYCH
DLA KLIENTA**

	INFORMACJA ADMINISTRATORA DANYCH OSOBOWYCH DLA UBEZPIECZAJĄCEGO	INFORMACJA ADMINISTRATORA DANYCH OSOBOWYCH DLA UBEZPIECZONEGO
ADMINISTRATOR I DANE KONTAKTOWE ADMINISTRATORA I INSPEKTORA OCHRONY DANYCH	Administratorem danych osobowych jest PZU SA z siedzibą w Warszawie, przy al. Jana Pawła II 24, 00-133 Warszawa. Kontakt z administratorem jest możliwy za pośrednictwem adresu e-mail kontakt@pzu.pl lub pisemnie na wyżej wskazany adres siedziby administratora. We wszystkich sprawach z zakresu ochrony danych osobowych może Pani/Pan kontaktować się z wyznaczonym przez administratora Inspektorem Ochrony Danych. Taki kontakt może się odbyć drogą elektroniczną na adres e-mail IODpzu@pzu.pl lub pisemnie na adres PZU SA, IOD, al. Jana Pawła II 24, 00-133 Warszawa.	
OBOWIĄZEK PODANIA DANYCH	Podanie danych osobowych w związku z zawieraniem umowy jest konieczne do zawarcia i wykonywania umowy ubezpieczenia oraz do dokonania oceny ryzyka ubezpieczeniowego – bez podania danych osobowych nie jest możliwe zawarcie umowy ubezpieczenia. Podanie danych osobowych w celach marketingowych jest dobrowolne.	
ZAKRES I ŹRÓDŁO DANYCH		Administrator otrzymał Pani/Pana dane od Ubezpieczającego w związku z objęciem Pani/Pana ochroną ubezpieczeniową. Pani/Pana dane zostały przekazane administratorowi w zakresie: danych identyfikacyjnych, danych adresowych.
PRZETWARZANIE DANYCH Administrator może przetwarzać Pani/Pana dane w celu:	<ul style="list-style-type: none"> • zawarcia i wykonania umowy ubezpieczenia – podstawą prawną przetwarzania jest niezbędność do zawarcia i wykonywania umowy, • oceny ryzyka ubezpieczeniowego w sposób zautomatyzowany w ramach profilowania klientów przed zawarciem umowy – podstawą prawną przetwarzania jest niezbędność do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze wynikającego z przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, • marketingu bezpośredniego produktów i usług własnych administratora, obejmującego profilowanie w celu dostosowania przesyłanych treści marketingowych – podstawą prawną przetwarzania jest niezbędność do realizacji prawnie uzasadnionego interesu administratora; uzasadnionym interesem administratora jest dostarczanie klientom informacji o produktach ubezpieczeniowych i innych produktach finansowych oferowanych przez PZU SA; w przypadku wyrażenia zgody na przetwarzanie danych osobowych w celach marketingowych w przypadku nieposiadania ubezpieczenia w PZU SA, tj. w przypadku niezawarcia umowy ubezpieczenia lub po rozwiązaniu umowy ubezpieczenia, zgoda ta będzie podstawą prawną dla przetwarzania danych osobowych; do celów marketingu wykorzystywane będą podane dane kontaktowe, dane kontaktowe pozyskane w przyszłości oraz dane dotyczące posiadanych produktów, • ewentualnie w celu dochodzenia roszczeń lub obrony przed roszczeniami związanymi z zawartą z Panią/Panem umową ubezpieczenia – podstawą prawną przetwarzania jest niezbędność do realizacji prawnie uzasadnionego interesu administratora; uzasadnionym interesem administratora jest możliwość dochodzenia przez niego roszczeń oraz obrony przed roszczeniami wynikającymi z zawartej umowy ubezpieczenia, • reasekuracji ryzyk – podstawą prawną przetwarzania jest niezbędność do realizacji prawnie uzasadnionego interesu administratora; uzasadnionym interesem administratora jest zmniejszenie ryzyka ubezpieczeniowego związanego z umową zawartą z Panią/Panem, 	<ul style="list-style-type: none"> • oceny ryzyka ubezpieczeniowego w sposób zautomatyzowany w ramach profilowania przed objęciem ubezpieczeniem – podstawą prawną przetwarzania jest niezbędność do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze wynikającego z przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, • marketingu bezpośredniego produktów i usług własnych administratora, obejmującego profilowanie w celu dostosowania przesyłanych treści marketingowych – podstawą prawną przetwarzania jest niezbędność do realizacji prawnie uzasadnionego interesu administratora; uzasadnionym interesem administratora jest dostarczanie klientom informacji o produktach ubezpieczeniowych i innych produktach finansowych oferowanych przez PZU SA; do celów marketingu wykorzystywane będą otrzymane dane kontaktowe, dane kontaktowe pozyskane w przyszłości oraz dane dotyczące posiadanych produktów, • ewentualnie w celu dochodzenia roszczeń lub obrony przed roszczeniami związanymi z umową ubezpieczenia – podstawą prawną przetwarzania jest niezbędność do realizacji prawnie uzasadnionego interesu administratora; uzasadnionym interesem administratora jest możliwość dochodzenia przez niego roszczeń oraz obrony przed roszczeniami wynikającymi z zawartej umowy ubezpieczenia, • reasekuracji ryzyk – podstawą prawną przetwarzania jest niezbędność do realizacji prawnie uzasadnionego interesu administratora; uzasadnionym interesem administratora jest zmniejszenie ryzyka ubezpieczeniowego związanego z objęciem Pani/Pana ochroną ubezpieczeniową, • wypełniania przez administratora obowiązków dotyczących przechowywania dowodów księgowych dotyczących umów ubezpieczenia – podstawą prawną przetwarzania jest niezbędność do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze wynikającego z przepisów o rachunkowości,

	<ul style="list-style-type: none"> wypełniania przez administratora obowiązków dotyczących przechowywania dowodów księgowych dotyczących umów ubezpieczenia – podstawą prawną przetwarzania jest niezbedność do wypelnienia obowiazku prawnego ciążącego na administratorze wynikającego z przepisów o rachunkowości, ustalania wysokości składek ubezpieczeniowych, składek reasekuracyjnych oraz rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności i rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości – podstawą prawną przetwarzania jest niezbedność do realizacji prawnie uzasadnionego interesu administratora; uzasadnionym interesem administratora jest ustalanie składek w wysokości, która zapewnia co najmniej wykonanie wszystkich zobowiązań z umów ubezpieczenia i pokrycie kosztów wykonywania działalności ubezpieczeniowej zakładu ubezpieczeń, podjęcia ewentualnych czynności w związku z przeciwdziałaniem wypłacaniu nienależnych świadczeń lub odszkodowań – podstawą prawną przetwarzania jest niezbedność do realizacji prawnie uzasadnionego interesu administratora; uzasadnionym interesem administratora jest możliwość przeciwdziałania wypłacaniu nienależnych świadczeń lub odszkodowań. <p>Decyzje dotyczące wysokości składki ubezpieczeniowej będą podejmowane automatycznie tj. bez udziału człowieka, na podstawie Pani/Pana danych niezbędnych do dokonania oceny ryzyka ubezpieczeniowego przez ubezpieczyciela w odniesieniu do przedmiotu ubezpieczenia. Decyzje będą oparte o profilowanie, tj. automatyczną ocenę ryzyka ubezpieczeniowego zawarcia z Panią/Panem umowy ubezpieczenia. W związku ze zautomatyzowanym podejmowaniem decyzji dotyczącej wysokości składki ubezpieczeniowej, ma Pani/Pan prawo do zakwestionowania tej decyzji, prawo do wyrażenia własnego stanowiska oraz wystąpienia o ponowne przeanalizowanie Pani/Pana sprawy i podjęcie decyzji przez pracownika.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ustalania wysokości składek ubezpieczeniowych, składek reasekuracyjnych oraz rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności i rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości – podstawą prawną przetwarzania jest niezbedność do realizacji prawnie uzasadnionego interesu administratora; uzasadnionym interesem administratora jest ustalanie składek w wysokości, która zapewnia co najmniej wykonanie wszystkich zobowiązań z umów ubezpieczenia i pokrycie kosztów wykonywania działalności ubezpieczeniowej zakładu ubezpieczeń, podjęcia ewentualnych czynności w związku z przeciwdziałaniem wypłacaniu nienależnych świadczeń lub odszkodowań – podstawą prawną przetwarzania jest niezbedność do realizacji prawnie uzasadnionego interesu administratora; uzasadnionym interesem administratora jest możliwość przeciwdziałania wypłacaniu nienależnych świadczeń lub odszkodowań. <p>Decyzje dotyczące wysokości składki ubezpieczeniowej będą podejmowane automatycznie tj. bez udziału człowieka, na podstawie Pani/Pana danych niezbędnych do dokonania oceny ryzyka ubezpieczeniowego przez ubezpieczyciela w odniesieniu do przedmiotu ubezpieczenia. Decyzje będą oparte o profilowanie, tj. automatyczną ocenę ryzyka ubezpieczeniowego objęcia Pani/Pana ochroną ubezpieczeniową. W związku ze zautomatyzowanym podejmowaniem decyzji dotyczącej wysokości składki ubezpieczeniowej, ma Pani/Pan prawo do zakwestionowania tej decyzji, prawo do wyrażenia własnego stanowiska oraz wystąpienia o ponowne przeanalizowanie Pani/Pana sprawy i podjęcie decyzji przez pracownika.</p>
OKRES PRZECHOWYWANIA DANYCH	<p>Pani/Pana dane osobowe będą przechowywane do momentu przedawnienia roszczeń z tytułu umowy ubezpieczenia lub do momentu wygaśnięcia obowiązku przechowywania danych wynikającego z przepisów prawa, w szczególności obowiązku przechowywania dokumentów księgowych dotyczących umowy ubezpieczenia, a także do momentu wygaśnięcia uprawnienia do przetwarzania danych w celach ustalania na ich podstawie wysokości składek ubezpieczeniowych, składek reasekuracyjnych oraz rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności i rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości.</p> <p>Administrator przestanie wcześniej przetwarzać dane wykorzystywane do celów marketingu bezpośredniego, obejmującego profilowanie, jeżeli zgłosi Pani/Pan sprzeciw wobec przetwarzania Pani/Pana danych w tym celu. W zakresie, w jakim podstawą przetwarzania danych jest zgoda, Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane do czasu jej wycofania.</p>	
PRZEKAZYWANIE DANYCH	<p>Pani/Pana dane osobowe mogą być udostępnione podmiotom i organom upoważnionym do przetwarzania tych danych na podstawie przepisów prawa.</p> <p>Pani/Pana dane osobowe mogą być udostępnione zakładom reasekuracji, a także mogą być przekazywane innym spółkom z Grupy PZU, jeśli wyraziła Pani/Pan zgodę na takie przekazanie.</p> <p>Pani/Pana dane osobowe mogą być przekazywane podmiotom przetwarzającym dane osobowe na zlecenie administratora: dostawcom usług IT, podmiotom przetwarzającym dane w celu windykacji należności, agencjom marketingowym, czy też agentom ubezpieczeniowym, przy czym takie podmioty przetwarzają dane na podstawie umowy z administratorem i wyłącznie zgodnie z poleceniami administratora.</p> <p>Pani/Pana dane osobowe mogą być udostępnione podmiotom w państwach poza Europejskim Obszarem Gospodarczym w związku z realizacją umowy ubezpieczenia komunikacyjnego albo turystycznego.</p>	
PANI/PANA PRAWA	<p>Przysługuje Pani/Panu prawo dostępu do swoich danych osobowych oraz prawo żądania ich sprostowania, ich usunięcia lub ograniczenia ich przetwarzania.</p> <p>Przysługuje Pani/Panu prawo do przenoszenia danych osobowych, tj. do otrzymania od administratora Pani/Pana danych osobowych, w ustrukturyzowanym, powszechnie używanym formacie nadającym się do odczytu maszynowego. Może Pani/Pan przesłać te dane innemu administratorowi.</p> <p>W zakresie, w jakim podstawą przetwarzania Pani/Pana danych osobowych jest przesłanka prawnie uzasadnionego interesu administratora, przysługuje Pani/Panu prawo wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania Pani/Pana danych osobowych. W szczególności przysługuje Pani/Panu prawo sprzeciwu wobec przetwarzania danych na potrzeby marketingu bezpośredniego w tym profilowania.</p> <p>W zakresie, w jakim podstawą przetwarzania Pani/Pana danych osobowych jest zgoda, ma Pani/Pan prawo jej wycofania. Zgodę można odwołać w każdym czasie w oddziale lub wysyłając e-mail na adres kontakt@pzu.pl albo pismo na adres PZU, ul. Postępu 18a, 02-676 Warszawa. Wycofanie zgody nie wpływa na zgodność z prawem przetwarzania dokonanego na podstawie zgody przed jej wycofaniem.</p> <p>W celu skorzystania z powyższych praw należy skontaktować się z administratorem lub z Inspektorem Ochrony Danych, korzystając ze wskazanych wyżej danych kontaktowych.</p> <p>Przysługuje Pani/Panu prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego. W Polsce takim organem nadzorczym jest Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych.</p>	